

* ROZHLEDY – MATERIÁLY *

O knihovně (nejen) České besedy v Bele Crkvi

Jaromír Linda (Bělehrad)

Česká menšina v Srbsku rozhodně nepatří k tématům, které by bylo badateli intenzivně vyhledáváno.¹ Příčina tohoto konstatování jistě nespočívá pouze v tom, že se jedná o relativně malou komunitu (v současnosti asi 3000 osob) a že je v současnosti Srbsko vnímáno – řečeno eufemisticky – jako poněkud exotická země. Témat, která by bylo možné zadávat například studentům srbistiky v České republice nebo bohemistům z Bělehradu, se zde nabízí víc než dost; ale i tady narážíme na fakt, že bělehradská bohemistika je ke své velké škodě orientována výhradně filologicky (ostatně jako i další obory na zdejší filologické fakultě) a i pra-

¹ Jediný, kdo se v současnosti touto problematikou systematicky zabývá je Václav ŠTĚPÁNEK, viz *Mízející menšina. Historie a současnost českého osídlení v srbském Banátě*. In: Národopisná revue XIII, 2003, č. 1, s. 3-10; týž, *Češi v Srbském Banátě*. In: Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou. Sešity pro mezinárodní vztahy. Praha 2004, s. 17-21; týž, *Česká kolonizace Banátské vojenské hranice na území srbsko-banátského hraničářského pluku*. In: Od Moravy k Moravě. Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století. Brno 2005, s. 73-102. Dílčí aspekty české kolonizace se v poslední době s větším či menším úspěchem pokoušeli osvětlit, vesměs ovšem bez přihlídnutí k primárním pramenům, a často bez znalosti prací německých banátských historiků, srbští banátské vlastivědní pracovníci. K těm zdařilejším pracem bezesporu patří publikace Živana ŠTVA-NIČE *Naseljavanje Čeha, Slovaka i Poljaka u belocrkvanskim naseljima* (Bela Crkva, 1997), kde je také uveden podrobnější přehled dalších srbských prací, tak či onak se dotýkajících tématu. Ojedinelá je lingvistická studie Slavomíra UTĚŠENÉHO *O posrbsňování krušičké češtiny v jugoslávském Banátě*. In: Naše řeč 53, 1970, s. 123-128. Z etnografického výzkumu, který byl v Bele Crkvi a okolí v minulosti uskutečněn vycházejí zejména práce Ivy HEROLDOVÉ, např.: *Některé poznatky z etnografického průzkumu u jugoslávských Čechů*. In: Slováci v zahraničí 6, 1980, s. 87-96; *Etnická a etnografická problematika českých enkláv na Balkáně*. In: Studia balkanica bohemoslovaca II., 1976, 204-216; *K otázce charakteru duchovní kultury banátských Čechů*. Národopisný věstník Československý VIII-IX, 1973-1974, s. 29n. Stavební vývoj českých obcí v okolí Bele Crkve při tomto výzkumu důkladně zdokumentoval Josef VĚŘEKA, viz např.: *Kulturní společenství a diferenciacie v lidovém stavitelství českého jazykového ostrova na území jižního Banátu*. Národopisný věstník československý, 1973/1974, č. 8-9, s. 53n; *Der Anpassungsprozess im Bauernhaus der tschechischen Sprachinsel im jugoslawischen Banat*. Etnologia slavica, 1976/1977, č. VIII - IX. s. 61n.; *Češi v Jugoslávii. Otázky studia hmotné lidové kultury*. In: Češi v cizině 1/1986, s. 121n.; *Proces akulturace v lidovém stavitelství českých vesnic na území Jugoslávie*. In: Češi v cizině 2/1987, s. 233n. Za upozornění na tyto práce vděčíme PhDr. Václavu Štěpánkovi, Ph.D.

menný výzkum v Srbsku ze strany českých studentů je zatím spíše ojedinělý a orientovaný na jiná témata.²

Ve snaze přivést studenty k systematickému vědeckému zájmu o tuto opomíjenou oblast, jsme dne 4. dubna 2008 zorganizovali orientační výzkum knihovny České besedy v Bele Crkvi.³ Výjimečnost této akce podtrhuje také fakt, že pokud víme, poprvé se jí zúčastnili studenti všech institucí, které by v budoucnu mohly být zainteresovány na jazykovém, historickém i etnografickém výzkumu české menšiny v Srbsku: studenti bělehradské bohemistiky Ana Horg a Đorđe Paić, studentka Ústavu slavistiky FF MU v Brně Michaela Dufková a student FF UK v Praze Jakub Novosad. Česká národní knihovna a čítárna v Bele Crkvi byla založena v roce 1922, v roce 1933 byla přejmenována na Československou besedu a pod názvem Česká beseda v obci působí dodnes. Jak vyplývá z prvotního názvu, její součástí byla od počátku knihovna, rozmnožovaná dary institucí z bývalé Jugoslávie i z Československé republiky.

Knihovna obsahuje asi 3 000 knih, převážně beletrie, s převahou knih z 2. poloviny 19. a 1. poloviny 20. století. Ze starších katalogů byl nalezen pouze nedatovaný Seznam dětských knih bývalé Československé besedy v Bele Crkvi, který obsahuje popis 410 knih a pochází patrně ze 40.–50. let minulého století. V současné době je k dispozici několik sešitů se záznamy asi dvou třetin fondu, který vypracoval Václav Štěpánek, tehdejší lektor češtiny na Univerzitě v Bělehradu na přelomu tisíciletí. Knihy, které byly tehdy zhruba rozděleny do věcných skupin, dnes nejsou uspořádány; obvykle jsou opatřeny kulatým razítkem s textem Národní knihovna a čítárna Bela Crkva nebo Československá beseda Bela Crkva. Současný knihovník Vencl Mížera fond knihovny České besedy přístupňuje každou neděli od 11 do 12 hodin. Původní předpoklad, že by knihovna mohla obsahovat knihy a časopisy vzniklé činností českých nebo česko-srbských (pří-

² V této souvislosti upozorňuji mj. osobní pozůstalost Otty Sobotky (1902–1993), redaktora krajan-
ských časopisů a novin v Jugoslávii, jehož pozůstalost nedávno získal LP PNP v Praze, stejně jako
na nevyužitý Archiv Svazu Čechů v Chorvatsku, který vedle cenného archivního materiálu českých
spolků v Chorvatsku a v Bosně a Hercegovině obsahuje i fond Češi v Srbsku (1 karta). Jeho sou-
částí jsou knihy zápisů ze schůzí Československé obce Bělehrad 1929–1938, výroční zprávy z let
1925–1939, knihu zápisů ze zasedání českých a slovenských vysokoškoláků v Bělehradě z let 1958
až 1961, deník knihovny z let 1953–1962, dokumentace Československé školy v Bělehradě (mj. fo-
tografie s Janem Masarykem) aj. Viz Alexandra BLODIGOVÁ, *Archiv Svazu Čechů v Chorvatsku*.
In: České archivy a prameny k dějinám zahraničních Čechů. Sborník příspěvků z mezinárodního vě-
deckého sympózia konaného ve dnech 27.–28. června 2006 v Českých Budějovicích v rámci 23. svě-
tového kongresu Československé společnosti pro vědu a umění. (ed. Milena Secká a kol.), Praha
2007, s. 166.

³ Za zpřístupnění knihovny a další informace jsme zavázáni knihovníkovi Venclovi Mizerovi, před-
sedovi kostelní rady Josefu Votipkovi a místopředsedovi České besedy Josefu Škornjičkovi.

padně jugoslávských) spolků a institucí působících na území v minulosti na území dnešního Srbska, se bohužel nepotvrdil.⁴

Provenienční přípisky, razítka a exlibris v knihách České besedy v Bele Crkvi přesto mohou posloužit jako jedinečný doklad k historii českého knihovnictví v zahraničí a nepřímou upozorňují na katastrofální stav našich (ne)vědomostí o Čechách jako významném faktoru spolkového života na území Jugoslávie především před rokem 1945. Z bělehradských spolků svým grafickým exlibris signovaným iniciálami V. M. vyniká knihovna Československé obce pro Srbsko v Bělehradě, a jednodušším nesignovaným exlibris knihovna patrně nejznámějšího českého spolku Lumír, který v Bělehradě působil od r. 1885⁵ a z něhož vyplývá, že knihovna byla rozdělena na tzv. členskou a dětskou část (viz příloha). Dále nacházíme knihy s razítky Československého svazu v Království jihoslovanském, Československé řemeslnické jednoty (viz příloha), Československé besedy Havlíček, Československé omladiny, která podle textu na razítku sídlila v Garašinově ulici č. 39, Československého vzdělávacího spolku Osvěta, Československé obecné školy a Základní školy Jana Žižky. Z mimobělehradských institucí bývalé Jugoslávie byly zjištěny knihy s razítky České soukromé školy Masarykovy v Čupriji, kde žila česká menšina soustředěná kolem cukrovaru postaveného r. 1912 z kapitálu Pražské úvěrní banky,⁶ Osvětového a hospodářského odboru i Školského odboru Československého svazu ze Záhřebu, Československé besedy Usora (BaH) a Vzdělávacího a podporujícího spolku v Ilově (Chorvatsko).

Z darovacích i vlastnických přípisků a razítek soukromých držitelů v knihách, které posléze přešly do knihoven některého ze spolků, stojí dále za zmínku knihy z vlastnictví Čechů v Bělehradě: Rudolfa Kruty a jeho příbuzného Václava Krutý, kamnáře z Bělehradu, malíře pokojů ze Zemunu Večeslava (sic) Zavazala, Olgy Martyákové z Bělehradu a dalších.

Přítomnost více razítek a přípisků v jedné knize zároveň signalizují přesun knih mezi jednotlivými institucemi. Zřejmě nejdéle fungujícím spolkem byla Československá obec pro Srbsko, nástupce Československého svazu v Království jihoslovanském respektive Čehoslovačke lige u Kraljeviní Jugoslavije. Sem po-

⁴ Jak je všeobecně známo, starší fondy bělehradské Národní knihovny byly zničeny během bombardování v roce 1941; tentýž osud potkal i knihovnu slavistiky, která byla tehdy umístěna ve čtvrtém patře budovy filologické fakulty. Například Časopis československo-jugoslávské ligy je v dnešní knihovně dochován v torzu, meziválečné výroční zprávy bělehradských českých spolků, pokud se dochovaly, jsou v soukromých rukou. V českých institucích, a to včetně Slovanské knihovny v Praze, tyto časopisy nenajdeme.

⁵ RAUŠAR, J. Z.: *Deset let činnosti českého zábavního spolku „Lumír“ v Srbském Bělehradě 1885-1895*. Plzeň 1895; JÚZA V., *Pěťadvacetiletí českého zábavního spolku v Bělehradě*. Bělehrad 1910; Žáček V. a kol., *Češi a Jihoslované v minulosti. Od nejstarších dob do roku 1918*. Praha 1975, s. 395-396.

⁶ ŽÁČEK V., a kol.: *Češi a Jihoslované v minulosti. Od nejstarších dob do roku 1918*, Praha 1975, s. 608.

stupně přešly knihovny spolku Lumír, Československého vzdělávacího spolku Osvěta v Bělehradě. Knihy z České soukromé školy Masarykovy v Čupriji a Osvětového a hospodářského odboru Československého svazu v Záhřebu před přemístěním do Bele Crkve našly dočasné útočiště v základní škole Jana Žižky v Bělehradě.

Patrně největší darovací akce pro menšinové knihovny proběhla v roce 1928 u příležitosti 10. výročí vzniku ČSR. Akce byla pořádána na popud Svazu knihkupců a nakladatelů ČSR a zaštiťovala jej Národní rada československá. Knihy získané nejen nákupem a dary knihkupců, ale i sbírkami především ve školách byly opatřeny červeně tištěnou nálepkou,⁷ kde bylo obvykle rukopisně doplněno jméno dárce, a ty pak zaslány do Bělehradu, konkrétně Československé besedě Havlíček. V belocrkvanské besední knihovně se tak dochovaly knihy darované J. Košálkovou ze Švecovy ulice v Praze-Dejvicích, březnickým učitelem Václavem Fialou, knihkupectvím Ferdinandem Kunce v Kostelci nad Orlicí, řídícího učitele z Týniště (?) Z. Hilze aj. Znamé nakladatelství Jindřicha Bačkovského v Žitné ulici v Praze k této příležitosti zaslalo knihy přímo. Bačkovského „Slovanské knihkupectví, nakladatelství a antikvariát“, jak stojí na jednom z razítek, zasílalo knihy rovněž přímo do Bele Crkve. Trvalejšího rázu byly knižní dary pravidelně zasílané Ministerstvem školství a národní osvěty ČSR.

Cenné jsou zvláště rozsáhlejší přípisky, z nichž je patrná složitá cesta českých knih ke krajanům v zahraničí. „Milým vzdáleným krajanům věnuje Alena Koloušková“ například zapsala do jedné z knih studentka pražské reálky Na Smetance, nejspíše v rámci školní akce shromáždování knih pro krajany. Kniha byla posléze prostřednictvím Československého ústavu zahraničního v Praze věnována Československému svazu v Království jihoslovanském. Zdá se, že české školy patřily vedle ministerstva školství mezi největšími donátory knih do zahraničí; v knihách České besedy v Bele Crkvi můžeme najít knihy s razítky měšťanské dívčí školy ve Slaném, provenienčními přípisky plzeňských škol apod., ale i dalších institucí, např. knihovnu Spolku dělníků plzeňských Škodových závodů.

Vzácné knihy se ovšem nacházejí i přímo mezi krajany, dokládá příklad Karle Lexy z Českého Sela, v jehož vlastnictví se vedle dosud nevydané pamětní knihy obce z r. 1868⁸ nachází mj. i Biblí svatá vytištěná v Berlíně r. 1807, vydaná péčí Berlínské biblické společnosti a distribuovaná do Čech ochranovskou Obnovou Jednotou bratrskou. Předsádkové listy s případnými vlastnickými záznamy bohužel chybějí a ani majitel nebyl schopen sdělit, jak se bible do jeho rukou do-

⁷ Červená nálepka s textem Knižnímu daru menšinám při 10. výročí republiky věnoval: (místo pro zapsání dárce, někdy zůstalo prázdné) Akce pořádána na popud Svazu knihkupců a nakladatelů ČSR pod protektorátem Národní rady československé a za účasti korporací sdružených v Knižní radě. Dále citováno jako KDM

⁸ Využita byla mj. regionálním historikem Ozrenem RADOSAVLJEVIĆEM, *Hronika Českog sela*. Bela Crkva 2002.

stala. Jediný provenienční doklad nalézáme přímo na titulním listě, kam své razítko otiskl blíže neznámý Jozef Krill z „Podmestí Sleského u Králova Hradce vedle Orlice“, tedy z dnešního královehradeckého Slezského předměstí, doklad o to vzácnější, že pochází ještě z Čech.

Přestože se nám v určeném čase nepodařilo prohlédnout celý fond belocrkvanské knihovny, věříme, že seznam provenienčních razítek a přípisů, který přinášíme v příloze, bude cenným příspěvkem k dějinám české menšiny (nejen) v Bělehradě. Knihovna České besedy v Bele Crkvi by si bezesporu zasloužila nejen řádnou katalogizaci, ale i podrobný průzkum všech provenienčních přípisů a razítek už z toho důvodu, že je to s největší pravděpodobností jediná institucionální předválečná knihovna české menšiny dochovaná v Srbsku do dnešních dnů.

Příloha 1

Provenienční rejstřík knihovny České besedy v Bele Crkvi

Bela Crkva (Srbsko)

ČESKOSLOVENSKÁ (!) BESEDA Bela Crkva (kulaté razítko)

NÁRODNI (!) KNIHOVNA A ČITÁRNA (!) BELA CRKVA (kulaté razítko)

Bělehrad (Srbsko)

Československá (!) Beseda „Havlíček“ (!) v Bělehradě (razítkový text)

Česká škola Masarykova Чешка школа Масарикова БЕОГРАД (kulaté razítko)

ČESKO-SLOV. ŘEMESL. JEDNOTA БЕОГРАД (kulaté razítko)

Československý Vzdělávací spolek „Osvěta“ Bělehrad – Београд Ческо друштво „Просвета“ (oválné razítko)

Československá Beseda „Havlíček“ v Bělehradě (razítkový text)

ČESKOSLOVENSKÁ BESEDA „HAVLÍČEK“ v. BĚLEHRADĚ (kulaté razítko)

ČESKOSLOVENSKÁ OBEC BĚLEHRAD (kulaté razítko)

Československá obec pro Srbsko v Bělehradě (grafické exlibris signované V. M.)

ČESKOSLOVENSKÁ OBEC pro SRBSKO v BĚLEHRADĚ (kulaté razítko)

ČESKOSLOVENSKÁ OBEC V BĚLEHRADĚ (kulaté razítko)

ČESKOSLOVENSKÁ OMLADINA v BĚLEHRADĚ Garašinoва 39 (razítkový text)

ČESKOSLOVENSKÝ SVAZ v KRÁLOVSTVÍ JIHOSLOVANSKÉM (kulaté razítko)

ČESKÝ SPOLEK „LUMÍR“ v BĚLEHRADĚ Členská/Dětská knihovna. číslo Inv. str. (grafické exlibris)

НАРОДНА РЕПУБЛИКА СРБИЈА ОСНОВНА ШКОЛА „ЈАН ЖИШКА“ БЕОГРАД (kulaté razítko)

Kruta, Rudolf: Rudolf Kruta Beograd (razítkový text)

Kruta, V.:Израда земљаних пећи ликовезачких радова В. КРУТА БЕОГРАД Московска ул. бр. 36 (oválné razítko)

Kruta, Václav: Vaclav Kruta kamnář (rukopisný přípisek)

Martvák, Olga: Olga Martyák Beograd, Ulica Kralja Aleksandra Broj 352 (rukopisný přípisek)

Savez Jugoslovensko – Čehoslovačkih Liga u Kraljevini Jugoslavije BEOGRAD (kulaté razítko)

Sprava (!) Československé Obecné školy v Bělehradě (razítkový text)

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA PŘI ČESKOSLOV. SVAZU V KRÁL. SHS (razítkový text)

Zavazal, Većeslav: VEĆESLAV ZAVAZAL SOBOSLIKAR I LIĆILAC – ZEMUN – (razítkový text)

Březnice

Fiala, Václav: Václav Fiala, učitel v Březnici (rukopisný text na nálepce KDM)

Čuprija (Srbsko)

ČESKÁ SOUKROMÁ ŠKOLA MASARYKOVA v ČUPRIJI S. H. S. (kulaté razítko)

Ilova (Chorvatsko)

VZDĚLAVACÍ (!) A PODPORUJÍCÍ (!) SPOLEK ILOVA (razítkový text)

Kostelec nad Orlicí

Kunc, Ferdinand: FERD. KUNC, knihkupectví Kostelec nad Orlicí (razítkový text na nálepce KDM)

Plzeň

Školy, plzeňské: Dar škol plzeňských (rukopisný příspěvek)

KNIHOVNA SPOLKU DĚLNÍKŮ Škodových závodů a společnosti v PLZNI (razítkový text)

Praha

Bačkovský, Jindřich: KNIŽNÍMU DARU MENŠINÁM k X. výročí republiky věnoval JINDŘ – BAČKOVSKÝ nakladatelství v Praze, Žitná ul. č. 55, u Národního musea (razítkový text); SLOVANSKÉ KNIHKUPECVÍ, NAKLADATELSTVÍ A ANTIKVARIÁT (BAČKOVSKÝ A HACH) Praha-II. JEČNÁ ULICE Č. 17. (razítkový text)

Československý dům (rukopisný příspěvek)

ČESKOSLOVENSKÝ ÚSTAV ZAHRANIČNÍ V PRAZE (kulaté razítko)

Koloušková, Alena: Milým vzdáleným krajanům věnuje Alena Koloušková studující „na Smetance“ v Praze XII (rukopisný příspěvek)

Komenský, spolek: „Komenský“ Místní odbor Praha-II. Štěpánská 9. (razítkový text); Spolek pro podporu českoslov. škol zahraničních v Praze. KOMENSKÝ Místní odbor Praha II. (kulaté razítko)

Košálková, J.: J. Košálková, Dejvice Švecova (ulice, rukopisný text na nálepce KDM)

Ministerstvo školství a národní osvěty: Dar ministerstva školství a nár. osvěty. (kulaté razítko); DAR ministerstva školství a národní osvěty ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY (obdélníkové razítko s textem); Dar. Minist. školství Praha 1935 (rukopisný příspěvek)

Potuček, Jiří: Věnoval Jiří Potuček Praha XIII Hostivař čís. 260 (rukopisný příspěvek)

Reálka Na Smetance: DAROVALA Reálka Praha 12, Na Smetance (razítkový text)

Svaz knihkupců a nakladatelů ČSR: Knižnímu daru menšinám při 10. výročí republiky věnoval: (místo pro zapsání dárce, někdy zůstalo prázdné) Akce pořádána na popud Svazu knihkupců a nakladatelů ČSR pod protektorátem Národní rady československé a za účasti korporací sdružených v Knižní radě. (červená nálepka)

Slaný

MĚŠŤANSKÁ ŠKOLA PRO DÍVKY v SLANÉM (kulaté razítko)

Usora (BaH)

Československá beseda USORA – Bosna. (kulaté razítko)

Záhřeb (Chorvatsko)

ČEHOSLOVAČKI SAVEZ u Kraljevini Jugoslaviji Školski odbor u Zagrebu Sekretar
B. Kobrle, Zagreb-Maksimir (razítkový text)
OSVĚTOVÝ A HOSPODÁŘSKÝ ODBOR ČESKOSLOV. SVAZU ZAGREB
(razítkový text)

Žilina (Slovensko)

Stalmasek, István: STALMASEK ISTVÁN VIIIamossáni (!) felszéréelés és gépműhely
Elektrizitáts u. Maschinen-Werkstätte ZSOLNA (= Žilina, oválné razítko)

Neurčeno:

Brandejs, Stanislav: Brandejs Stanislav 1910. (rukopisný přípisek)
Hajek, Ven.: Čs. obci věnuje Ven.(?) Hajek (rukopisný přípisek)
Hilze, Z.: Z. Hilze, říd. učitel Týniska (?), rukopisný text na nálepce KDM)
Hoň, Ignát: 12. VIII. 01 Ignát Hoň (rukopisný přípisek)
Janovský, prof.: Oddělení prof. Janovského (razítkový text)
Křivánek: KNIHOVNA KŘIVÁNKOVÁ (!, oválné razítko)
OHNISKO KULTURNÍ SPOLEK (razítkový text)
Šimůnek, R.: 14/V 37. Daroval R. Šimůnek (rukopisný přípisek)

Příloha 2

Edice knihovních řádů Československé řemeslné jednoty v Bělehradě a Českého spolku Lumír v Bělehradě

Šťastnou náhodou se dochovalo několik knih, na jejichž přední předeštlí byl vlepen knihovní řád dvou bělehradských spolků – nedatovaný knihovní řád Československé řemeslné jednoty v Bělehradě (asi z 20. let 20. století) a spolku Lumír z r. 1914. Vzhledem k tomu, že o aktivitách jejich knihoven nevíme prakticky nic, přinášíme jako malou drobnost a příspěvek k historii československých spolků v Bělehradě jejich edici.

ČSL. ŘEMESL. JEDNOTA V BĚLEHRADĚ
KNIHOVNÍ ŘÁD

1. Každý člen má právo vypůjčovat si knihy a sice najednou nejvýše dvě knihy. O půjčování knih vede knihovník pečlivé záznamy.

2. Knihy se vypůjčují na dva týdny, po uplynutí (!) této lhůty lze o prodloužení na další dva týdny knihovníky požádati. Nestane-li se tak, podlehá člen pořádkové pokutě 5 dinara týdně za každou knihu. Vzpírá-li se člen proti tomu, ztrácí právo na další užívání knihovny. Neodevzdá-li se kniha po šesti týdnech ode dne vypůjčení počítaje, pak se pro knihu ke členovi pošle. Kromě toho budtež takoví členové předčítání ve schůzích, případně jejich jména i trvale oznámeni ve spolkové místnosti (!). Bylo-li k některému členu třikrát pro knihy posláno, ztrácí právo na další používání knihovny.

3. Knihy se vydávají ve dnech výběrem k tomu stanovených, t. j. každou středu od 8-9 hod. več. a každou neděli od 10-12. dopol.

4. Za poškozenou neb ztracenou knihu budiž členem poskytnuta přiměřená náhrada. Každý vypůjčovatel nechť proto při přijímání knihy sám pečuje o to, aby nahodilé jejich poškození bylo v knihovním záznamu zaneseno.

5. Přenášení vypůjčených knih na jiné členy nebo cizí osoby není rozhodně dovoleno, nýbrž každá kniha budiž odevzdána přímo do knihovny.

6. Knihy před zapůjčením má knihovník prohlédnouti a na jeho rozhodnutí záleží, může-li se poškozená kniha dále půjčovat.

7. Knihy zvláštní cenu mající domů se nepůjčují, jen na zvláštní povolení výboru, těchto však mohou členové v místnosti spolkové libovolně použít.

8. Pokuty knihovní věnují se ve prospěch knihovny.

9. V zájmu zdraví Tvojího (!) a toho, kdo po Tobě bude knihu číst, žádá tě zpráva (!) knihovny, bys knihy udržoval v přísné čistotě: nečti při jídle, nesliň prstů, nekašlej nad knihou. – Knihu zabal do čistého papíru!

KNHOVNÍ ŘÁD KNIHOVNY ČESK. SPOLKU „LUMÍR“ V BĚLEHRADĚ

1. Knihy z knihovny českého spolku „Lumír“ v Bělehradě půjčují se pouze členům spolku a to zdarma. Jednotlivý člen spolku smí si vypůjčiti nejvýše čtyři knihy (svazky) a více než čtyři svazky nesmějí být v rukou jednoho členu spolku.

2. Člen nesmí vypůjčenou knihu bez vědomé knihovníka, sám o své újmě, půjčiti dále nikomu, ani členu spolku.

3. Člen, který si knihu z knihovny vypůjčuje, musí dříve knihovně vrátiti všechny knihy před tím vypůjčené. Neučiní-li tak, jest knihovník oprávněn tomuto členu odepřiti půjčení knih. Také veškeré knihy musí knihovně býti vráceny nejdéle do jednoho měsíce a nesmějí déle zůstat v rukou čtenářových než tuto určenou lhůtu.

4. Všem členům a čtenářům třeba přísně dbáti toho, aby co nejlépe a co nejpečlivěji uchovávali vypůjčené knihy a je chránili od jakéhokoliv poškození. Tak zejména třeba se uvarovati nepěkného zvyku přehýbaní jednotlivých rohů na označení strany, kam byla kniha dočtena. Za knihu jakkoliv hrubě poškozenou jest knihovník oprávněn žádati přiměřenou náhradu.

5. Ztracenou knihu jest povinen člen nahraditi.

6. Kdož by tento knihovní řád hrubě přestupovali, těm může býti další půjčování knih ze spolkové knihovny odepřeno za souhlasu a s vědomím výboru spolku „Lumír“.

Výbor českého spolku „Lumír“.

V Bělehradě, v květnu 1914.